

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel, 08.10.1997
KOM(97) 486 lopull.

97/0265 (CNS)

Ehdotus

NEUVOSTON DIREKTIIVIKSI

Euroopan unionin alueella liikkuvien palkattujen työntekijöiden ja itsenäisten
ammattinharjoittajien lisäläkeoikeuksien suojaamisesta

(komission esittämä)

EHDOTUKSEN PERUSTELUT

I. JOHDANTO

Eurooppa-neuvosto on kokouksessaan Amsterdamissa 16. – 17. kesäkuuta 1997 korostanut sitä, kuinka tärkeänä neuvosto pitää asianmukaisesti toimivia yhtenäismarkkinoita keskeisenä sen kokonaisstrategian osana, jonka tarkoituksena on edistää kilpailukykyä, talouskasvua ja työllisyyttä unionin koko alueella.

Eurooppa-neuvosto sopi myös konkreettisista toimista, joiden avulla voidaan tehokkaimmin edistää yhtenäismarkkinoiden loppuunsaattamista: tehdään säännöistä tehokkaampia, poistetaan tärkeimmät jäljellä olevat markkinoiden vääristymät, vältetään haitallista verokilpailua, poistetaan alakohtaiset esteet markkinoiden integraatiolta ja luodaan kaikkia kansalaisia hyödyttävät yhtenäismarkkinat.

Eurooppa-neuvosto pitää lisäksi erityisen tärkeänä luoda jäsenvaltioissa sellaiset olosuhteet, joilla edistetään työvoiman ammattitaitoa ja sopeutumiskykyä sekä joustavia ja taloudelliseen muutokseen hyvin vastaavia työmarkkinoita. Tässä vaaditaan jäsenvaltioiden ja Euroopan unionin aktiivisia toimia, jotta helpotetaan työvoiman vapaata liikkuvuutta unionin alueella ja autetaan ihmisiä kehittämään mahdollisuuksiaan työllistyä.

Tämän direktiivin tarkoituksena on suojata lisäeläkejärjestelmiä (vanhuus, työkyvyttömyys tai jälkeen jääneet) Euroopan unionin jäsenvaltiosta toiseen muuttavien työntekijöiden ja heidän perheenjäsentensä eläkeoikeuksien osalta. Suoja koskee erityisesti vapaaehtoiisiin ja pakollisiin lisäeläkejärjestelmiin perustuvien lisäeläkeoikeuksien säilymistä sekä etuuksien maksua ulkomaille ja mahdollista lähetettyjen työntekijöiden rajatylittävää jäsenyyttä järjestelmissä.

Tässä käsitelty ehdotus tarjoaakin keinot poistaa joitain työntekijöiden vapaan liikkuvuuden esteitä Euroopan unionissa. Tämä seikka vaikuttaa myönteisesti työmarkkinoiden liikkuvuuteen, koska työntekijöiden kynnys lähteä työskentelemään toiseen jäsenvaltioon madaltuu, kun he tietävät lisäeläkeoikeutensa turvatun. Ehdotus tasoittaa samalla tavoin niiden yritysten tietä, jotka haluavat käyttää henkilöstövoimavarojaan parhaalla mahdollisella tavalla lähettämällä työntekijöitään muihin jäsenvaltioihin. Työmarkkinoiden joustavuuden ja liikkuvuuden paraneminen on itsessään työllisyyttä ja kasvua lisäävä tekijä.

Kuten on korostettu vuonna 1997 ilmestyneessä vihreässä kirjassa lisäeläkkeistä yhtenäismarkkinoilla¹ ja komission heinäkuussa 1991 ilmestyneessä tiedononannossa työeläkejärjestelmistä², lisäeläkejärjestelmillä on tärkeä tehtävä sosiaaliturvan toisena pilarina, joka täydentää lakisääteisten järjestelmien antamaa suojelua. Koska useat unionin kansalaiset käyttävät lisäeläkejärjestelmiä taatakseen itselleen varman eläketulon, näitä oikeuksia on yhä tärkeämpi suojella.

¹ Lisäeläkkeet yhtenäismarkkinoilla - Vihreä kirja. 10.6.1997, KOM(97) 283.

² Sosiaaliturvan lisäjärjestelmät: työeläkejärjestelmien rooli sosiaalisessa suojelussa ja niiden vaikutukset vapaaseen liikkuvuuteen. SEK(91) 1332.

II. YLEISIÄ NÄKÖKOHTIA

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 51 artiklassa täsmennetään, että neuvosto toteuttaa yksimielisesti komission ehdotuksesta sellaiset sosiaaliturvan alan toimenpiteet, jotka ovat tarpeen työntekijöiden vapaan liikkuvuuden toteuttamiseksi.

Yhteisö on jo 51 artiklan nojalla hyväksynyt säädöksiä (Asetukset (ETY) N:o 1408/71 ja 574/72)³, joilla pyritään lakisääteisten eläkkeiden osalta poistamaan työntekijöiden vapaan liikkuvuuden esteitä jäsenvaltioiden välillä. Näissä säädöksissä ei rajoiteta jäsenvaltioiden vapautta päättää pakollisten eläkejärjestelmiensä organisoinnista. Sen sijaan niissä varmistetaan, että työntekijän mahdollista liikkuvuutta ei ehkäistä sillä, että hänelle koituu haittaa muutosta jäsenvaltiosta toiseen.

Edellä mainitut yhteisön säädökset eivät koske lisäeläkejärjestelmiä, jotka eivät ole lakisääteisiä vaan lähtöisin yksityissektorin aloitteista. Useimmat niistä perustuvat työ sopimusneuvotteluihin tai työmarkkinaosapuolten välisiin sopimuksiin, jotkut taas työnantajien aloitteisiin.

Komission heinäkuussa 1991 neuvostolle antamassa Euroopan unionin lisäeläkejärjestelmiä koskevassa tiedonannossa esiteltiin tarvittavat suuntaviivat ja kartoitettiin komission tulevia toimia tällä saralla. Tiedonannossa painotettiin ennen muuta lisäeläkejärjestelmien myönteistä vaikutusta työntekijöiden sosiaaliturvan lähteinä. Lisäksi siinä tuotiin esille joukko mahdollisia esteitä työntekijöiden vapaalle liikkuvuudelle ja siten myös yhteismarkkinoiden toteutumiseksi.

Edellä kuvatun kaltaisten esteiden poistamiseen tähtäviä toimia tarvitaan edistämään liikkuvuutta Euroopan tasolla perustamissopimusten kirjaimen ja hengen mukaisesti. Samalla on otettava huomioon lisäeläkejärjestelmien erityispiirteet.

Perustamissopimuksessa edellytetään kansallisuuteen perustuvan syrjinnän poistamisen lisäksi kaikkien niiden kansallisten toimenpiteiden kumoamista, jotka ovat omiaan estämään tai ehkäisemään työntekijöitä käyttämästä perustamissopimuksessa taattuja perusvapauksia, kuten yhteisön tuomioistuin on tulkinut useissa perättäisissä tuomioissaan.⁴

Komissio päätti helmikuussa 1996 tutkia lisäeläkeisiin liittyviä kysymyksiä tarkemmin, ennen kuin tekisi asiasta yksityiskohtaisia ehdotuksia. Komissio pyysikin Simone Veilin johdolla työskentelevää, vapaata liikkuvuutta käsittelevää korkean tason asiantuntijajaneelia perehtymään asiaan ja laatimaan siitä raportin.

³ Ajan tasalle saatettu versio näistä asetuksista on julkaistu EYVL:n numerossa L 28, 30.1.1997. Asetusten henkilöitä koskevan soveltamisalan laajennuttua käsittämään itsenäiset ammatinharjoittajat säädösperustaa on ollut tarpeen laajentaa perustamissopimuksen 235 artiklalla.

⁴ Ks. yhteisön tuomioistuimen asiassa C-279/93, *Finanzamt Köln-Altstadt v. Schumacher*, 14.02.1995 antama tuomio, Kok. s. I-225; asiassa C-19/92, *Kraus*, 31.3.1993 antama tuomio, Kok. s. I-1663; asiassa C-80/94, *Wielockx*, 11.08.1995 antama tuomio, Kok. s. I-2493; asiassa C-107/94, *Asscher*, 27.06.1996 antama tuomio, Kok. s. I-3089.

Paneeli katsoo 28. marraskuuta 1996 esittämässään raportissa, että kun otetaan huomioon alalla vallitsevat sopimusoikeudelliset olosuhteet ja työmarkkinaosapuolten asema, yhteisön asiaa koskevssa lainsäädännössä tulisi rajoittaa vähimpään oikeuksien turvaamiseksi tarpeelliseen säätelyyn. Paneelin mukaan uusia aloitteita tulee kuitenkin tehdä, jotta kannustettaisiin laajentamaan oikeuksia vapaaehtoisesti.

Muotoillessaan suosituksiaan paneeli seurasi yhteisön oikeuden tasapuolisen kohtelun peruseriaa. Sellaisen Euroopan kansalaisen, joka päättää työskennellä työntajien palveluksessa useammassa kuin yhdessä jäsenvaltiossa, ei tule tästä syystä menettää niitä lisäeläkeoikeuksia, jotka hänellä olisivat säilyneet, mikäli nykyinen ja edellinen työnantaja olisivat sijainneet samassa jäsenvaltiossa.

Paneeli ehdottikin, että komissio rajaisi ehdotuksensa direktiiviksi ainakin aluksi kolmitahoiseen lähestymistapaan, joka koostuisi seuraavista osista:

- a) saavutettujen oikeuksien säilyttäminen
- b) rajatylittävät maksut
- c) lyhytaikaiset työsuhteet toisessa jäsenvaltiossa ja mahdollisuus jatkaa maksujen suorittamista lähtöjäsenvaltion eläkejärjestelmään.

Äskettäin antamassaan tiedonannossa 'Sosiaalisen suojelun nykyaikaistaminen ja kohentaminen Euroopan unionissa'⁵, komissio katsoi, että Euroopan unionissa liikkuville työntekijöille ja itsenäisille ammatinharjoittajille aiheutuu todellisia ongelmia siitä, ettei lisäeläkejärjestelmiä koordinoita yhteisön tasolla. Tämän perusteella komissio katsoikin, että tarvitaan yhteisön lainsäädäntötoimia, jotka pohjautuvat korkean tason paneelin suosituksiin.

Äskettäin julkaistussa vihreässä kirjassa lisäeläkkeistä yhtenäismarkkinoilla komissio esitti joukon kysymyksiä kaikille asianosaisille (mukaan lukien hallitukset, työmarkkinaosapuolet ja lisäeläkejärjestelmien edustajat). Kysymysten tarkoituksena on syventää niiden ongelmien analyysiä, jotka vielä estävät vapaata liikkuvuutta. Sellaisia ovat erityisesti pitkät odotusajat, vaikeudet saatujen eläke-etuuksien siirtämisessä ja verotusongelmat, jotka liittyvät eläkeoikeuksien hankintaan useammassa kuin yhdessä jäsenvaltiossa.

Komissio esittää tämän ehdotuksen neuvoston direktiiviksi ensimmäisenä askeleena lisäeläkkeisiin liittyvien vapaan liikkuvuuden esteiden poistamiseksi. Komissio ottaa huomioon vapaata liikkuvuutta käsitelleen korkean tason paneelin ehdotukset ja on kuullut kaikkia osapuolia, joita asia koskee.

Ehdotus noudattelee Amsterdamin äskettäisen Eurooppa-neuvoston päätelmiä, joissa vahvistettiin jälleen, että asianmukaisesti toimivia yhtenäismarkkinoita pidetään koko unionin kilpailukykyä, talouskasvua ja työllisyyttä edistävän kokonaisstrategian olennaisena osana. Neuvosto toivotti tervetulleeksi komission laatiman yhtenäismarkkinoiden toimintasuunnitelman⁶ ja vahvisti sen yleistavoitteen. Toimintasuunnitelman neljän strategisen kohteen on määrä pohjustaa uusia poliittisia pyrkimyksiä poistaa jäljellä olevat esteet ja taata yhtenäismarkkinoista saatavan mahdollisen hyödyn toteutuminen kokonaisuudessaan. Tämä

⁵ KOM(97) 102 lopull. 12.3.1997.

⁶ CSE(97) 1 lopull. 4.6.1997.

ehdotus kuuluu niihin toimintoihin, jotka esitellään toimintasuunnitelman strategisessa tavoitteessa 4, 'Kaikkia kansalaisia hyödyttävien yhtenäismarkkinoiden luominen'.

III. TOIMINTA YHTEISÖN TASOLLA

Miksi direktiivi?

Kaikki vuoden 1991 tiedonannossa yksilöidyt ongelmat ovat vakava ongelma työntekijöiden liikkuvuudelle Euroopan unionin alueella. Koska vapaa liikkuvuus on yksi perustamissopimuksen keskeisistä periaatteista, on olennaista, että jokainen oikeuttaa vapaaseen liikkuvuuteen käyttävä työntekijä voi ottaa vastaan työtä toisessa jäsenvaltiossa pelkäämättä menettävänsä oikeutensa lisäeläkejärjestelmän perusteella myönnettäviin etuuksiin. Komissio on kuitenkin katsonut, että tähän päämäärään ei ole mahdollista päästä vain laajentamalla nykyisten lakisääteistä sosiaaliturvaa koskevien yhteisön säädösten soveltamisalaa lisäeläkejärjestelmiin. Koska toisistaan poikkeavia lisäeläkejärjestelmiä on useita ja työnantajat ovat harvoin velvoitettuja perustamaan sellaisia järjestelmiä, pidetään sopivana, että kaikkien siirtotyöläisten suojelun parantamiseen tähtäävien toimenpiteiden tulisi antaa jäsenvaltioille ja työmarkkinaosapuolille mahdollisimman paljon liikkumavaraa. Päämäärään päästäänkin vain jäsenvaltioiden lainsäädäntöön tehtävillä muutoksilla. Tästä syystä direktiivi on soveliaa oikeudellisen säätelyn muoto lisäeläkejärjestelmiin perustuvien oikeuksien turvaamiseksi.

Vuosien 1995 - 1997 keskipitkän ajan sosiaalinen toimintaohjelma⁷, sosiaalisen suojelun nykyaikaistamista ja kohentamista Euroopan unionissa koskevan komission tiedonannon, lisäeläkejärjestelmiä yhtenäismarkkinoilla käsittelevän vihreän kirjan ja yhtenäismarkkinoiden toimintasuunnitelman mukaisesti komissio esittää tämän ehdotuksen direktiiviksi Euroopan unionin alueella liikkuvien työntekijöiden lisäeläkeoikeuksien suojaamisesta.

Tässä käsitellyssä direktiivissä komissio rajoittuu muotoilemaan yleiset suuntaviivat, joista käy ilmi sovellettava laaja lähestymistapa.

Oikeusperusta

Perustamissopimuksen 51 ja 235 artiklat muodostavat ehdotetun direktiivin oikeusperustan. 51 artiklassa todetaan: 'neuvosto toteuttaa yksimielisesti komission ehdotuksesta sellaiset sosiaaliturvan alan toimenpiteet, jotka ovat tarpeen työntekijöiden vapaan liikkuvuuden toteuttamiseksi...'. Artiklassa edellytetään, että kaikki sosiaaliturvaa koskevat suorat tai epäsuorat esteet vapaalle liikkuvuudelle poistetaan. Perussopimuksen 235 artikla on tarpeen siksi, että 51 artiklaa ei sovelleta itsenäisiin ammatinharjoittajiin. 235 artiklaa on jo käytetty asetyksen (ETY) N:o 1408/71 soveltamisalan laajentamiseksi koskemaan itsenäisiä ammatinharjoittajia.

⁷ KOM(95) 134 lopull. 12.4.1995.

Ehdotuksen tarkoitus ei kuitenkaan ole missään tapauksessa rajoittaa Euroopan yhteisön perustamissopimuksen yhtenäismarkkinoita koskevien sääntöjen ja kilpailusääntöjen soveltamista lisäeläke-etuuksia myöntäviin laitoksiin. Tältä osin ehdotus noudattaa vihreässä kirjassa lisäeläkkeistä yhtenäismarkkinoilla omaksuttua lähestymistapaa.

IV. SELITYKSIÄ DIREKTIIVIN ARTIKLOIHIN

1 JAKSO

Tarkoitus ja soveltamisala

1 artikla

Artiklassa tuodaan esille direktiivin tarkoitus valvoa, että Euroopan unionin alueella jäsenvaltiosta toiseen liikkuvien lisäeläkejärjestelmien piiriin kuuluvien henkilöiden - 1 artiklan tarkoittamassa merkityksessä - jo saamaa tai tulevaa yksilöllistä oikeutta suojellaan asianmukaisesti. Tämä suojelu koskee sekä niitä jäseniä, jotka nykyisin suorittavat maksuja lisäeläkejärjestelmään tai joiden puolesta maksuja suoritetaan, että jäseniä, joiden osalta maksuja ei enää suoriteta. Suojelu liittyy läheisesti lisäeläkejärjestelmiin perustuvien yksilöllisten oikeuksien säilyttämiseen 1 artiklan tarkoittamassa merkityksessä. Tässä yhteydessä ei ole merkitystä sillä, onko jäsenyys sellaisissa järjestelmissä vapaaehtoista vai pakollista.

6 artiklassa tarkoitetun tilanteen huomioon ottamiseksi viitataan 1 ja 2 artiklassa tuleviin tai saavutettaviin oikeuksiin. Säännöksen tarkoituksena on antaa toiseen jäsenvaltioon lähetetyille työntekijälle mahdollisuus jatkaa maksujen suorittamista lisäeläkejärjestelmään lähtöjäsenvaltiossa.

2 artikla

Tässä artiklassa käsitellään direktiivin soveltamisalaan kuuluvia henkilöitä. Direktiiviä sovelletaan kaikkiin niihin direktiivin 1 artiklan tarkoittamassa merkityksessä lisäeläkejärjestelmään kuuluviin henkilöihin, jotka saavuttavat tai ovat saavuttaneet eläkeoikeudet yhdessä tai useammassa jäsenvaltiossa, sekä heidän perheenjäseniinsä ja jälkeen jääneisiinsä.

2 JAKSO

Määritelmät

3 artikla

Koska eri jäsenmaissa on käytössä useita erilaisia ja monimutkaisia lisäeläkejärjestelmiä, katsottiin selkeyden vuoksi tarpeelliseksi antaa määritelmät joistain ehdotuksessa direktiiviksi käytetyistä termeistä.

- a) Lisäeläkkeellä tarkoitetaan tässä yhteydessä työkyvyttömyys-, vanhuus- ja perhe-etuuksia, joiden tarkoituksena on täydentää tai korvata lakisääteisiin sosiaaliturvajärjestelmiin perustuvat vastaavat etuudet. Työkyvyttömyyden osalta direktiivin soveltamisala kattaa työkyvyttömyyden vain, jos ja siinä määrin kuin kyseiset lisäeläkejärjestelmät antavat oikeuden eläkkeeseen työkyvyttömyyden sattuessa.
- b) Tässä kohdassa annettu lisäeläkejärjestelmän määritelmä vastaa sitä yleisluontoisempaa työeläke- tai lisäeläkejärjestelmien määritelmää, joka sisältyy direktiivin 86/378/ETY 2 artiklaan⁸ sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 96/97/EY⁹ miesten ja naisten tasa-arvoisesta kohtelusta ammatillisissa sosiaaliturvajärjestelmissä.

Direktiivin antaman merkityksen mukainen lisäeläkejärjestelmä tarkoittaa kaikkia työeläkejärjestelmiä sekä tarkoitukseltaan vastaavia kollektiivisia järjestelyjä, joita ovat esimerkiksi ryhmävakuutus sopimus, alakohtainen jakojärjestelmä, rahastoiva järjestelmä tai yrityksen taseeseen varauksena merkitty eläkesitoumus, joka on tarkoitettu lisäeläkkeeksi palkatuille tai itsenäistä ammattia harjoittaville henkilöille. Tässä yhteydessä ei ole merkitystä sillä, ovatko sellaiset järjestelmät vapaaehtoisia vai pakollisia. Direktiiviä ei sovelleta niihin lakisääteisiin lisäeläkejärjestelmiin, jotka jo kuuluvat neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 soveltamisalaan, kuten esimerkiksi Tanskan ATP.

- c) Tässä kohdassa määritellään käsite 'hyväksyty lisäeläkejärjestelmä'. Hyväksytyllä lisäeläkejärjestelmällä tarkoitetaan lisäeläkejärjestelmää, joka siinä jäsenvaltiossa, jossa järjestelmä on perustettu, täyttää kyseisen valtion erityisten verohelpotusten myöntämiselle asettamat edellytykset lisäeläkesäännösten osalta. Kappaleen tarkoituksena on antaa sellaisten eläkejärjestelmien määritelmä, jotka täyttävät kunkin jäsenvaltion asettamat edellytykset erityiskohtelun saamiseksi verotuksessa. Tämä on tarpeen siksi, että 7 artiklassa ulotetaan sellainen erityiskohtelu vastaanottavan jäsenvaltion verotuksessa niihin maksuihin, jotka lähetetty työntekijä suorittaa tai jotka suoritetaan hänen puolestaan lähtöjäsenvaltion hyväksytyyn lisäeläkejärjestelmään.
- d) 'Eläkeoikeuksilla' tarkoitetaan kaikkia niitä etuja, joihin järjestelmään kuuluvalla henkilöllä on oikeus lisäeläkejärjestelmän perusteella.
- e) 'Saavutetut eläkeoikeudet' tarkoittavat niitä oikeuksia, jotka ovat kertyneet sen odotusajan kuluttua, jota edellytetään sen lisäeläkejärjestelmän säännöissä, jossa oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen käyttävä henkilö on jäsenenä. Lisäeläkejärjestelmien ominaisuuteen ja keskinäisten erojen vuoksi direktiivin tarkoituksena ei ole yhdistää eri järjestelmissä täytyneitä vakuutuskausia. 'Odotusaika' tarkoittaa mitä tahansa odotusjaksoa, jonka on lisäeläkejärjestelmän sääntöjen mukaisesti täytyttävä työntekijän osalta ennen kuin hänet voidaan hyväksyä kyseiseen järjestelmään, sekä jokaista kyseisten sääntöjen mukaista ajanjaksoa, jonka henkilön on vähintään oltava jäsenenä ennen kuin hänellä on oikeus eläkkeeseen.

⁸ EYVL N:o L 225, 12.8.1986, s. 40.

⁹ EYVL N:o L 46, 17.2.1997, s. 20.

- f) Tässä kohdassa määritellään käsite työntekijä. Direktiivin määritelmän mukainen käsite 'työntekijä' tarkoittaa palkattuja työntekijöitä ja itsenäisiä ammatinharjoittajia. On tärkeää huomata, että itsenäiset ammatinharjoittajat ovat jo asetuksen (ETY) N:o 1408/71 piirissä.
- g) Tässä kohdassa määritellään käsite 'lähetetty' työntekijä. 'Lähetetyllä työntekijällä' tarkoitetaan työntekijää, joka on lähetetty työskentelemään toiseen jäsenvaltioon ja joka asetuksen (ETY) N:o 1408/71 II osaston mukaisesti kuuluu edelleen lähtöjäsenvaltion lainsäädännön soveltamisalaan. Tarkoituksena on, että lähetetyt työntekijät kuuluisivat oleskellessaan toisessa jäsenvaltiossa lisäeläkejärjestelmään samanaalaisten ehtojen mukaisesti kuin asetuksen (ETY) N:o 1408/71 II osastossa säädetyt ehdot, jotka koskevat lähetetyn työntekijän rajat ylittävää jäsenyyttä lakisääteisessä järjestelmässä. Yhteensopivuuden takaamiseksi rajan ylittävän jäsenyyden tulisi olla kestoaltaan yhtä pitkä lisäeläkejärjestelmässä kuin lakisääteisissä järjestelmissä sallittu. Ks. myös jäljempänä 6 artiklaa koskevia selityksiä, joissa on lisää tietoa asetuksen (ETY) N:o 1408/71 mukaisesta lähettämisestä.
- h) Tässä kohdassa selvitetään käsitteen 'lähtöjäsenvaltio' merkitystä. Tässä direktiivissä tarkoitettussa merkityksessä lähtöjäsenvaltio on se jäsenvaltio, jossa työntekijä on työskennellyt välittömästi ennen lähettämistä ja jossa se lisäeläkejärjestelmä, jonka jäsen hän on, on perustettu.
- i) Kohdassa määritellään käsite 'vastaanottava jäsenvaltio', joka tarkoittaa sitä jäsenvaltiota, johon työntekijä on lähetetty.

3 OSASTO

Euroopan unionin alueella liikkuvien työntekijöiden lisäeläkeoikeuksia suojaavat toimenpiteet

4 artikla

4 artiklassa käsitellään saavutettujen oikeuksien säilyttämistä niiden lisäeläkejärjestelmän jäsenten osalta, jotka eivät enää suorita maksuja lisäeläkejärjestelmään muuttaessaan toiseen jäsenvaltioon. Tarkoituksena on varmistaa, että niiden lisäeläkejärjestelmään kuuluvien henkilöiden, jotka lakkaavat suorittamasta maksuja järjestelmään muuttaessaan toiseen jäsenvaltioon, saavutettujen oikeuksien täysi säilyminen varmistetaan ainakin samassa laajuudessa kuin niille henkilöille, jotka lakkaavat suorittamasta maksuja järjestelmään asuen kuitenkin edelleen kyseisessä jäsenvaltiossa. Säädöksessä seurataan perustamissopimuksen 48 artiklasta johtuvaa yhteisön oikeuden perusperiaatetta, jonka mukaan työntekijää, joka käyttää hyväkseen oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen, ei saa asettaa epäedullisempaan asemaan kuin lähtöjäsenvaltiossa pysyvää työntekijää. Tämän mukaisesti työntekijän, joka lakkaa suorittamasta maksuja lisäeläkejärjestelmään siirtyessään toisen työnantajan palvelukseen toiseen jäsenvaltioon, ei tule menettää tämän järjestelmän piirissä saavuttamia oikeuksia, jotka hänellä olisivat säilyneet hänen vaihtaessaan työnantajaa asuen kuitenkin edelleen samassa jäsenvaltiossa.

5 artikla

Artiklassa tuodaan esille perustamissopimuksesta johtuva erittäin tärkeä yhteisön oikeuden periaate, joka koskee pääomien vapaata liikkuvuutta. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kaikissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa lisäeläkejärjestelmiin perustuvat etuudet maksetaan sellaisten järjestelmien jäsenille ja heidän huollettavilleen (perheenjäsenille tai jälkeen jääneille). Periaatetta sovelletaan kaikissa niissä tapauksissa, joissa lisäeläkejärjestelmään kuuluva henkilö on muuttanut toiseen jäsenvaltioon. Muuton syy ei ole tässä yhteydessä merkittävä. Säädöksen tarkoituksena ei ole kuitenkaan estää etuuksien verottamista siinä jäsenvaltiossa, jossa lisäeläkejärjestelmä on perustettu.

6 artikla

1. Lähetetyt työntekijät odottavat palaavansa lähtöjäsenvaltioon ilman, että heidän eläkeoikeuksiensa kertyminen välillä keskeytyy. He ja heidän työnantajansa katsovatkin usein edullisemmaksi jatkaa maksujen suorittamista lähtöjäsenvaltion lisäeläkejärjestelmään lähettämisen aikana. Ehdotuksen päämääränä on mahdollistaa tämän erityisen menettelyn toteutuminen ja saattaa lisäeläkejärjestelmään kuuluvan työntekijän oikeudet samalle tasolle kuin työntekijöiden oikeudet asetuksen (ETY) N:o 1408/71 mukaisissa lakisääteisissä sosiaaliturvajärjestelmissä.

Useat jäsenvaltiot esittivät tätä asiaa koskevan yksiselitteisen toivomuksen kuulemismenettelyn aikana (kts. 7 jakso jäljempänä).

Asetuksen (ETY) N:o 1408/71 14 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetään, että jäsenvaltion alueella toimivan yrityksen palveluksessa tavallisesti työskentelevään henkilöön, jonka tämä yritys lähettää toisen jäsenvaltion alueelle suorittamaan siellä työtä tämän yrityksen palveluksessa, sovelletaan edelleen ensiksi mainitun jäsenvaltion lainsäädäntöä edellyttäen, että tämän työskentelyn arvioitu kesto ei ole enempää kuin 12 kuukautta. 14 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan ajanjaksoa voidaan pidentää vuodella, mikäli vastaanottava jäsenvaltio suostuu siihen. Asetuksen (ETY) N:o 1408/71 17 artiklan nojalla kaksi jäsenvaltiota tai sitä useammat jäsenvaltiot voivat sopia yli kaksi vuotta kestävästä lähettamisestä. Työmarkkinaosapuolista ja hallitusten edustajista koostuvan siirto-työläisten sosiaaliturvan neuvoo-antavan komitean tekemän aloitteen mukaisesti siirtotyöläisten sosiaaliturvan hallintokomitea hyväksyi vuonna 1984 suosituksen N:o 16.¹⁰ Siinä on tarkoitus edistää 17 artiklan soveltamista tilanteisiin, joissa lähetetään erityistietoja tai -taitoja omaavia työntekijöitä tai pyrittäessä saavuttamaan tietyt tavoitteet työnantajayrityksessä. Ehtona on kuitenkin työntekijän suostumus. Suositus on osoitettu erityisesti monikansallisten yritysten työntekijöille, vaikka tätä seikkaa ei suoranaisesti mainitakaan.

¹⁰ Joulukuun 12 päivänä 1984 annettu suositus N:o 16 neuvoston asetuksen (ETY)1408/71 17 artiklan mukaisesti tehdyistä sopimuksista, EYVL N:o C 273, 24.10.1985.

Euroopan komission pyynnöstä tehtiin vuonna 1995 tutkimus näiden säännösten soveltamisesta käytäntöön. Tutkimuksen tulokset esiteltiin toisessa Euroopan sosiaaliturvakonferenssissa, joka järjestettiin Kreetalla lokakuussa 1995¹¹. Vaikka tutkimuksen tuloksista tulisi tehdä pitäviä johtopäätöksiä vain varoen¹², se on erittäin hyödyllinen katsaus kyseessä olevien henkilöiden lukumäärään ja lähettämisen keston vaihteluun eri jäsenvaltioiden välillä. Tutkimuksesta kävi ilmi, että vuonna 1994 asetuksen (ETY) N:o 1408/71 14 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisia (eli kestoltaan vuotta lyhyempiä) lähettämiä oli yhteensä 539 169.

Erittäin harvoin pyydettiin vastaanottavaa jäsenvaltiota jatkamaan lähettämistä enintään kahden vuoden pituiseksi 14 artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla. Vuonna 1994 kirjattiin vain 1 802 tapausta. Vastaanottava jäsenvaltio hyväksyi miltei aina pyydetyn pidennyksen. Tutkimuksessa korostettiin erityisesti sitä, että kun pitkäköö lähettämiskautta tarvittiin alusta lähtien, sopimus tehtiin miltei aina välittömästi 17 artiklan nojalla. Artiklan 17 nojalla tapahtuva lähettäminen kesti yleensä enintään viisi vuotta. Vuosien 1988 ja 1994 välisenä aikana tehtiin 43 568 sopimusta 17 artiklan nojalla. Pelkästään vuonna 1994 tehtiin 12 914 sopimusta.

On suunniteltu, että 6 artiklassa käsiteltäisiin sellaisten lähetettyjen työntekijöiden enimmäismäärää, jotka suorittavat maksuja lisäeläkejärjestelmiin. Komissio jatkaa tämän seikan valvontaa varmistaakseen, että direktiivissä asetettuihin tavoitteisiin päästään. Tästä syystä 12 artiklassa mainitussa komission kertomuksessa neuvostolle direktiivin täytäntöönpanosta käsitellään myös asetuksen (ETY) N:o 1408/71 17 artiklan soveltamista. Näin halutaan varmistaa, että jäsenvaltiot antavat lisäeläkejärjestelmiin maksuja suorittavien lähetettyjen työntekijöiden hyötyä kyseisen artiklan säännöksistä.

2. 6 artiklan toisessa kohdassa täsmennetään, että kun työntekijä suorittaa maksuja tai ne suoritetaan hänen puolestaan lähtöjäsenvaltion lisäeläkejärjestelmään, vastaanottavan jäsenvaltion on tunnustettava hänen asemansa vastaavan kuulumista johonkin kyseisen valtion lisäeläkejärjestelmään. Näissä olosuhteissa vastaanottava jäsenvaltio ei saa vaatia liittymistä alueellaan perustettuun pakolliseen järjestelmään.

Kyseinen säädös on yhteisön tuomioistuimen oikeudenkäytön mukainen. Tapauksessa *Guiot*¹³ antamassaan tuomiossa tuomioistuin katsoi, että on EY:n perustamissopimuksen 59 ja 60 artiklan vastaista, jos jäsenvaltio velvoittaa toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen yrityksen, joka toteuttaa tilapäisesti töitä ensin mainitussa jäsenvaltiossa, maksamaan 'toimialauskollisuutta' tai sääolosuhteista johtuvaa työttömyyttä koskevia työnantajamaksuja työntekijöistä, jotka on siirretty toiseen valtioon näiden töiden toteuttamista varten, silloin kun tällä yrityksellä on jo velvollisuus maksaa sijoittautumisvaltiossa vastaavanlaisia maksuja samoista työntekijöistä samalta ajanjaksolta.

¹¹ 'Työntekijöiden vapaa liikkuvuus Euroopan unionissa: lähettäminen ja yhteisön koordinaation näkymät asetuksen 1408/71 pohjalta.'

¹² Käytettävissä oleva tilastoinformaatio lähettämisen lukumäärästä oli puutteellista. Pienet jäsenvaltiot, joiden toimeenpanojärjestelmät ovat keskitettyjä, pystyivät helpoimmin tuottamaan pyydetyn lukuaineiston kuin suuret jäsenvaltiot, joiden vastaavat rakenteet ovat hajautettuja.

¹³ Yhteisön tuomioistuimen asiassa C-272/94, *Guiot*, 28.3.1996 antama tuomio, Kok. 1996, s. I-1905.

7 artikla

Artikla käsittelee verotuskysymyksiä, jotka liittyvät lähetetyn työntekijän lähtöjäsenvaltiossa perustettuun verrattavissa olevaan lisäeläkejärjestelmään suorittamiin tai hänen puolestaan suoritettuihin maksuihin. Artiklan soveltamisala rajoittuu tilanteisiin, joissa suorituksia tehdään sellaisten työntekijöiden osalta, jotka on lähetetty asetuksen (EY) 1408/71 II luvussa säädettyjen ehtojen mukaisesti. Artiklassa tälle työntekijäryhmälle säädetty kohtelu ei vaikuta tarpeeseen ratkaista lisäeläkejärjestelmien verotukseen yhteisössä liittyvä ongelma tyydyttävällä tavalla.

Artiklan tarkoitus on mahdollisten verotuksesta johtuvien lähettämistä ehkäisevien tekijöiden poistaminen. Tätä tarkoitusta varten ja perustamissopimuksen mukaisten ja tuomioistuimen oikeudenkäytössään tulkitsemien syrjinnän kieltäviin tasa-arvoisen kohtelun periaatteiden mukaisesti artiklassa säädetään, että vastaanottavan jäsenvaltion on verotuksessa kohdeltava lähtöjäsenvaltiossa perustettuun hyväksytyyn (eli erityiskohtelu verotuksessa on hyväksytty) lisäeläkejärjestelmään suoritettuja maksuja samalla tavalla kuin omalla alueellaan hyväksytyyn vastaavaan lisäeläkejärjestelmään suoritettuja maksuja.

Artiklaa sovelletaan vain siltä osin, kun vastaanottavalla jäsenvaltiolla on asiassa verotusoikeus. Tästä syystä artiklalla ei ole vaikutusta eläkemaksujen verotuskohteluun silloin, kun jäsenvaltio säilyttää verotusoikeuden. Näin voi olla asian laita silloin, kun lähettämiset ovat hyvin lyhytaikaisia ja työntekijöistä ei tule verotuksen osalta vastaanottavan jäsenvaltion asukkaita. Artikla ei myöskään vaikuta verotuksen jakaantumiseen jäsenvaltioiden välillä, mitä säätelevät kahdenväliset sopimukset.

Artiklaa sovelletaan sekä lähetetyn työntekijän itsensä että toisen osapuolen kuten hänen työnantajansa suorittamiin maksuihin. Siinä säädetyn verotuskohtelun piiriin kuuluvat kaikki vähennykset ja hyvitykset, jotka myönnetään eläkemaksujen osalta. Se kattaa myös verotuksen tai verovapauden niiden maksujen osalta, jotka ovat lähetetyn työntekijän tai työnantajan vastuulla.

Samoin kuin 6 artiklaa, tätä artiklaa sovelletaan vain silloin, kun maksuja edelleen suoritetaan siinä jäsenvaltiossa perustettuun lisäeläkejärjestelmään, jossa lähetetty työntekijä työskenteli välittömästi ennen lähettämistä. Tällä tavoin artiklan säännökset kohdistetaan niihin todellisiin tapauksiin, joissa työntekijä haluaa lähettämisen aikana jatkaa oikeuksien kartuttamista siinä lisäeläkejärjestelmässä, jonka jäsen hän jo on.

8 artikla

Lisäeläkejärjestelmään kuuluville tulisi tiedottaa asianmukaisesti heidän järjestelmän mukaisista oikeuksistaan etuuksiin. Heille täytyy antaa mahdollisuus arvioida, miten heidän mahdollinen siirtymisensä uuteen työpaikkaan toisessa jäsenvaltiossa vaikuttaa heidän eläkkeisiinsä. Heidän tulisi myös saada täydelliset tiedot mahdollisista vaihtoehdoista, kuten esimerkiksi siitä siirtoarvosta, joka heille hyvitetään mikäli he päättävät siirtää eläkeoikeutensa (edellyttäen, että kyseessä oleva järjestelmä antaa tähän mahdollisuuden), mahdollisista jäsenvaltioiden välisistä sopimuksista sekä sen eläke-etuuden määrästä, jonka he saisivat säilyttäessään oikeutensa saman järjestelmän piirissä.

4 OSASTO

Loppusäännökset

9 artikla

Artiklassa säädetään jäsenvaltioiden oikeudesta soveltaa 6 artiklan säännöksiä niihin lähettämiin, jotka alkavat direktiivin voimaantulopäivänä tai sen jälkeen.

10 artikla

Kyseessä on vakiosäännös, joka sisältyy useisiin direktiiveihin, jotka käsittelevät yksityisten henkilöiden oikeutta saattaa asia tuomioistuimen käsiteltäväksi.

11 artikla

Direktiivissä on seuraamuksia koskeva loppusäännös, joka perustuu komission 3 päivänä toukokuuta 1995 antamaan tiedonantoon neuvostolle ja Euroopan parlamentille seuraamusten merkityksestä yhteisön lainsäädännön täytäntöönpanossa sisämarkkinoiden alalla (KOM(95) 162 lopull.).

12 artikla

Artiklaan sisältyvät direktiivin voimaansaattamista koskevat vakiosäännökset. Jäsenvaltioille on annettava kohtuullinen aika, jonka kuluessa direktiivin säädöksiä aletaan soveltaa. Direktiivin joiltain osin, kuten saavutettujen oikeuksien säilymistä koskevien ehtojen suhteen, työmarkkinaosapuolet voivat joissakin järjestelmissä sopia yhteistyössä tarvittavien järjestelyjen toteuttamisesta. Siinä tapauksessa jäsenvaltioiden on kuitenkin ryhdyttävä kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin direktiivin noudattamisen varmistamiseksi. Jäsenvaltioiden on viitattava direktiiviin kaikissa niissä säädöksissä, joilla direktiivin säädökset saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä, jotta menettely on avoin ja Euroopan unionin perustamissopimuksen hengen mukainen. Vakiintuneen käytännön mukaisesti komission tulisi laatia neuvostolle annettava kertomus direktiivin täytäntöönpanosta sekä ehdottaa mahdollisesti tarvittavia muutoksia.

13 artikla

Direktiivin voimaantuloajankohtaa koskeva vakiosäännös.

14 artikla

14 artiklan mukaan direktiivi on osoitettu jäsenvaltioille.

V. DIREKTIIVIN PERUSTELEMINEN TOISSIJAISUUDEN NÄKÖKULMASTA

Ehdotus täyttää toissijaisuusperiaatteen määrittelyssä käytettävät tarpeellisuuden ja suhteellisuuden kaksi kriteeriä Euroopan unionin perustamissopimuksen 3b artiklan mukaisesti.

Yhteisön tason toimet ovat yhtäältä perusteltuja työntekijöiden vapaan liikkuvuuden näkökulmasta. Kyseinen perusvapaus on osa perustamissopimusta ja yksi yhtenäismarkkinoiden neljästä pilarista 48 artiklan mukaisesti. Vaikka tätä vapautta hyväkseen käyttävien työntekijöiden lakisääteisiä sosiaaliturvaoikeuksia on suojeltu vuodesta 1958 eri kansallisia sosiaaliturvajärjestelmiä koordinoivien asetusten nojalla, työntekijöiden lisäeläkejärjestelmiin perustuvilta oikeuksilta suoja on puuttunut. Sellaisten oikeuksien menettäminen epäilemättä estää työntekijän vapaata liikkuvuutta. Koska työeläkejärjestelmät ovat luonteeltaan täydentäviä tai korvaavia, ne muodostava ilmeisimmin lakisääteisten sosiaaliturvajärjestelmien vastaparin. Nykyinen lakisääteisten järjestelmien koordinaatiojärjestelmä ei vaikuta kuitenkaan lisäjärjestelmien kannalta sopivalta, kuten on korostettu komission maaliskuussa 1997 antamassa tiedonannossa 'Sosiaalisen suojelun nykyaikaistaminen ja kohentaminen Euroopan unionissa'. Euroopan yhteisön velvollisuus onkin ottaa käyttöön erityinen väline, joka soveltuu niiden seikkojen käsittelyyn, jotka koskevat lisäeläkejärjestelmiin perustuvia eläkeoikeuksia.

Toisaalta lainsäädännön (eli oikeudellisesti sitovien velvoitteiden) käyttö on ilmeisen asianmukaista toteutettaessa vapaata liikkuvuutta käytännössä silloin, kun kansallisia lakeja on tarpeen muuttaa. Käsiteltävänä olevassa asiassa direktiivi on soveltuvin lainsäädännön keino. Direktiivi on myös tyypillinen esimerkki toissijaisuusperiaatteen toiminnasta siinä mielessä, että siinä rajoitetaan tuomaan esille yleisluontoisesti jäsenvaltioille asetettavat tavoitteet säätämättä yksityiskohtaisesti kansallisten järjestelmien organisaatiosta ja toiminnasta. Euroopan yhtenäisasiakirjan hyväksyminen toi selvästi esille juuri kyseisen tarpeen vahvistaa direktiivien asemaa sellaisen alueen luomisessa, jossa ei ole sisäisiä rajoja. Direktiivi tarjoaakin jäsenvaltioille riittävän liikkumavaran, jota tarvitaan erityisesti, kun käytössä on useita toisistaan eroavia lisäeläkejärjestelmiä.

VI. EHDOTUKSEN TALOUDELLISET VAIKUTUKSET

Jäsenvaltioilla, eläkerahastojen hallintovirkailijoilla, työnantajilla ja muilla lisäeläkevarojen hallinnoijilla ei uskota olevan erityisiä vaikeuksia sopeutua uuden direktiiviehdotuksen säädöksiin.

Komission tarkoitus on ehdotuksellaan edistää työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien rajatylittävää liikkuvuutta yhtenäismarkkinoilla. Ehdotukseen sisältyy lisäeläkeoikeuksien säilyttäminen, rajatylittävä etuuskien maksu ja lähetettyjen työntekijöiden osalta mahdollisuus jatkaa maksujen suorittamista lisäeläkejärjestelmäänsä lähtöjäsenvaltiossa.

Edellä 4 artiklassa säädetty saatujen oikeuksien säilyttäminen henkilön muuttaessa toiseen jäsenvaltioon koskee vain sellaista tapausta, jossa tämä henkilö olisi kyseisen eläkejärjestelmän sääntöjen mukaisesti säilyttänyt oikeutensa muuttaessaan valtion sisällä. Direktiivissä ei asianomaiselle eläkejärjestelmälle säädetäkään taloudellista vastuuta sen lisäksi, mikä sillä olisi henkilön vaihtaessa työpaikkaa samassa jäsenvaltiossa. Toisin sanoen

työntekijän siinä vaiheessa saavuttamat oikeudet, kun hän tekee päätöksen muutostaan toiseen jäsenvaltioon, määritellään edelleen kyseisen lisäeläkejärjestelmän ehtojen mukaisesti. Jos työntekijä ei vielä tässä vaiheessa ole täyttänyt vähimmäisodotusaikaa, säilytettävää saavutettua oikeutta ei ole. Tässä suhteessa työntekijän tilanne ei eroa sen saman yrityksen työntekijän tilanteesta, joka siirtyy työntekijäksi toisen yrityksen palvelukseen samassa jäsenvaltiossa.

Toinen ehdotuksen pilari on eläkkeiden maksun takaaminen rajojen yli. Tästä ei pitäisi aiheutua lisäkustannuksia, koska siinä ainoastaan seurataan yhteisön oikeuden pääomien vapaata liikkuvuutta koskevaa periaatetta perustamissopimuksen 73b artiklan mukaisesti. Tässä säännöksessä tyydytään selittämään voimassa olevaa yhteisön oikeutta.

Ehdotuksen kolmannessa pilarissa käsitellään yhdestä jäsenvaltiosta toiseen väliaikaisesti lähetettyjä työntekijöitä. Asetuksen (ETY) N:o 1408/71 mukaisesti tehtyjen lähettämisten lukumäärä on ilmoitettu 6 artiklan selityksissä edellä. On kuitenkin hyvä muistaa, että vain tietty osa lähetetyistä työntekijöistä suorittaa maksuja lisäeläkejärjestelmään. Vuonna 1990 tehtiin arvio¹⁴ niiden Euroopan unionin siirtotyöläisten (ei pelkästään lähetettyjen työntekijöiden) kokonaismäärästä, joilla oli lisäeläkeoikeuksia. Arvion mukaan silloisissa kahdessatoista jäsenmaassa sellaisia henkilöitä oli 256 000 eli hieman yli kummenen prosenttia kaikista siirtotyöläisistä. Yli 50 % oli Yhdistyneestä kuningaskunnasta ja Irlannista.

Tämä säännös helpottaa erityisesti kansainvälisten yritysten palveluksessa olevan toimitusjohtaja- ja johtajatason henkilöstön lähettämistä toiseen jäsenvaltioon joko yhtiön tai sen sisaryhtiön palvelukseen. Asiaa koskevia tietoja on myös edellä 6 artiklassa, jossa selvitetään asetuksen (ETY) N:o 1408/71 17 artiklan ja siirtotyöläisten sosiaaliturvan hallintokomitean 16 suosituksen soveltamista.

Huomattakoon vielä, että tämä ehdotus sallii jäsenvaltioiden rajoittaa tämän säädöksen takautuvaa vaikutusta lähetettyihin työntekijöihin.

Vaikka ehdotuksesta johtuvia verotuksellisia vaikutuksia lähettämiseen on hankala ennustaa tarkasti, ne ovat tuskin merkittäviä, kuten seuraavista näkökohdista ilmenee. Direktiivi ei puutu kahdenvälisiin sopimuksiin jäsenvaltioiden välisen verotusoikeuden keskinäisestä jakamisesta. Sitä sovelletaan vain eläkejärjestelmään jatkuvasti suoritettavien maksujen kohteluun siinä laajuudessa kuin vastaanottavalla jäsenvaltiolla on niitä koskeva verotusoikeus. Usein tilanne on sellainen kuin esimerkiksi lähettämisen kestäessä vain lyhyen aikaa, että lähetetty työntekijä on lähtöjäsenvaltiossa edelleen verovelvollinen ja saa yhä hyödykseen verohelpotukset siinä jäsenvaltiossa suorittamistaan maksuista.

Lisäeläkejärjestelmiin kuuluvat lähetetyt työntekijät ovat vain hyvin pieni osa työvoimasta, kuten ilmenee edellä esitetyistä näkökohdista.

¹⁴ J. Jolliffen (Bremenin yliopisto) esitelmä vuonna 1990 pidetyssä kokouksessa 'International Seminar on the future of supplementary pension schemes in the European Community - 1992 and beyond' (Kansainvälinen seminaari lisäeläkejärjestelmien tulevaisuudesta Euroopan yhteisössä - vuosi 1992 ja aika sen jälkeen).

Lisäksi lähetettyjä työntekijöitä koskevia verosäännöksiä sovelletaan vain sellaisissa tapauksissa, joissa maksujen suorittamista jatketaan siinä jäsenvaltiossa perustettuun lisäläkejärjestelmään, jossa lähetetty työntekijä työskenteli välittömästi ennen lähettämistä. Koska säädöksessä tähdennetään maksujen suorittamisen jatkamista lähtöjäsenvaltion järjestelmään, verotussääntöjen välisiä eroja ei pitäisi voida käyttää veronkiertoon, ja mahdolliset vaikutukset verotuloon jäävät rajallisiksi.

VII. KUULEMISMENETTELYT

Komissio ja jäsenvaltioiden edustajat pitivät 7. maaliskuuta 1997 kokouksen keskustellakseen ehdotusluonnoksesta. Tämän jälkeen kaksitoista jäsenvaltiota toimitti yksityiskohtaisemmat ja teknisiä kysymyksiä käsittelevät kirjalliset huomautuksensa komissiolle. Useimmat niistä on otettu huomioon ehdotusluonnoksessa.

Kaiken kaikkiaan jäsenvaltiot kannattivat ehdotuksessa omaksuttua laajaa lähestymistapaa ja katsoivat sen olevan Veilin johtaman korkean tason ryhmän näkemysten mukainen erityisesti sen osalta, miten saavutettujen oikeuksien säilyttämisen periaate tuodaan luonnostekstissä esille.

Työmarkkinaosapuolia pyydettiin esittämään huomautuksensa ehdotusluonnokseen 30. huhtikuuta 1997, jota seurasi 26. toukokuuta 1997 pidetty seminaari. Kirjalliset huomautukset esittäneistä työmarkkinaosapuolista EAL oli täysin ehdotuksen kannalla. CEC (Euroopan ammatti- ja johtavien työntekijöiden neuvosto) tuki myös ehdotusta, mutta olisi halunnut sen menevän pidemmälle. CEC korosti lisäksi pitkien odotusaikojen muodostamaa ongelmaa, jota on käsitelty komission 10. kesäkuuta 1997 julkaisemassa vihreässä kirjassa 'Lisäläkkeet yhtenäismarkkinoilla'¹⁵.

Eurocadres oli täysin ehdotusluonnoksen kannalla, kun taas UNICE kannatti yleistä lähestymistapaa, mutta esitti tiettyjä varaumia useiden säännösten sanamuodon suhteen. Monet näiden järjestöjen huomautuksista on otettu huomioon tässä luonnoksessa.

CEC ja UNICE esittivät erikseen toivomuksen siitä, että ehdotuksessa käsiteltäisiin myös verotukseen liittyviä seikkoja.

VIII. SOVELTAMINEN ETA-MAISSA

Henkilöiden vapaa liikkuvuus kuuluu 1 päivänä tammikuuta 1994 voimaan tulleen Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen päämääriin ja periaatteisiin. III osan (Henkilöiden, palvelujen ja pääomien vapaa liikkuvuus) 1 kappaleen 28, 29 ja 30 artikloissa käsitellään työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien vapaata liikkuvuutta. Tarkemmin ottaen 29 artiklaan sisältyvät Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 51 artiklassa mainitut periaatteet, jotka koskevat oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen käyttävien sosiaaliturvaa. Jos ehdotus direktiiviksi hyväksytään, se tulisikin sisällyttää sopimukseen Euroopan talousalueesta.

¹⁵ Vihreä kirja lisäläkkeistä yhtenäismarkkinoilla. 10. kesäkuuta 1997, KOM(97) 283.

Ehdotus

NEUVOSTON DIREKTIIVIKSI

Euroopan unionin alueella liikkuvien palkattujen työntekijöiden ja itsenäisten ammattiharjoittajien lisäeläkeoikeuksien suojaamisesta

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 51 ja 235 artiklan,

ottaa huomioon komission ehdotuksen¹⁶,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin lausunnon¹⁷,

ottaa huomioon talous- ja sosiaalikomitean lausunnon¹⁸,

sekä katsoo, että

yksi yhteisön perusvapauksista on henkilöiden vapaa liikkuvuus; perustamissopimuksessa määrätään, että neuvosto toteuttaa yksimielisesti työntekijöiden vapaan liikkuvuuden toteuttamiseksi tarvittavat sosiaaliturva-alan toimenpiteet,

työntekijöiden sosiaaliturva taataan lakisääteisillä sosiaaliturvajärjestelmillä ja täydentävillä sosiaaliturvajärjestelmillä,

neuvoston jo vahvistama lainsäädäntö, jonka tarkoituksena on turvata yhteisön alueella liikkuvien työntekijöiden ja heidän perheenjäsentensä sosiaaliturvaoikeudet, ja erityisesti asetukset (ETY) N:o 1408/71¹⁹ ja 574/72²⁰ koskevat ainoastaan lakisääteisiä eläkejärjestelmiä,

Amsterdammassa 16 ja 17 päivänä kesäkuuta 1997 kokoontunut Eurooppa-neuvosto vahvisti jälleen, että se pitää moitteettomasti toimivia yhtenäismarkkinoita koko unionin kilpailukykyä, talouskasvua ja työllisyyttä edistävän kokonaisstrategian olennaisena osana,

¹⁶ EYVL N:o C

¹⁷ EYVL N:o C

¹⁸ EYVL N:o C

¹⁹ EYVL N:o L 149, 5.7.1971, s. 2. Asetus sellaisena kuin se on viimeksi ajan tasalle saatettuna neuvoston asetuksella (EY) N:o 118/97 (EYVL N:o L 28, 30.1.1997, s. 1), ja sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (EY) N:o 1290/97 (EYVL N:o L 176, 4.7.1997, s. 1).

²⁰ EYVL N:o L 74, 27.3.1972, s. 1. Asetus sellaisena kuin se on viimeksi ajan tasalle saatettuna asetuksella (EY) N:o 118/97, ks. alaviite 19.

tässä tarkoituksessa edellä mainittu Eurooppa-neuvosto on kasvusta ja työllisyydestä antamassaan päätöslauselmassa²¹ sopinut konkreettisista toimista, joiden avulla voidaan tehokkaimmin edistää yhtenäismarkkinoiden lopullista toteuttamista: tehdään säännöistä tehokkaampia, poistetaan huomattavimmat jäljellä olevat markkinoiden vääristymät, vältetään haitallista verokilpailua, poistetaan alakohtaiset esteet markkinoiden yhdentymiseltä ja luodaan kaikkia kansalaisia hyödyttävät yhtenäismarkkinat,

sosiaalisen suojelun tavoitteiden ja politiikkojen lähentämisestä 27 päivänä heinäkuuta 1992 annetussa neuvoston suosituksessa 92/442/ETY²² (I.B kohdan 5 alakohdan h alakohdassa) kehoitetaan jäsenvaltioita edistämään tarpeen vaatiessa eläkeoikeuksien saamista koskevien edellytysten muuttamista erityisesti lisäeläkkeiden osalta palkattujen työntekijöiden liikkuvuuden esteiden poistamiseksi,

tämä tavoite saavutetaan ainoastaan, mikäli oikeudet lisäeläkkeeseen turvataan asianmukaisella tavalla työntekijän liikkua jäsenvaltiosta toiseen,

henkilöiden vapaata liikkuvuutta, joka on yksi yhteisön kulmakivistä, ei rajoiteta palkattuihin työntekijöihin, vaan se ulotetaan myös itsenäisiin ammatinharjoittajiin sijoittautumisvapautena ja palvelujen tarjoamisen vapautena,

voidakseen tehokkaasti käyttää oikeuttaan liikkua vapaasti työntekijöillä olisi oltava tietyt takuut lisäeläkejärjestelmien mukaisesti saavutettujen oikeuksien säilymisestä,

jäsenvaltioiden olisi toteutettava tarvittavat toimenpiteet taatakseen eläke-etuuksien maksamisen lisäeläkejärjestelmään kuuluville ja kuuluneille henkilöille sekä heidän perheenjäsenilleen ja jälkeenjääneilleen kaikissa jäsenvaltioissa, sillä maksujen ja pääoman vapaan liikkuvuuden kaikinainen rajoittaminen on nykyisin kiellettyä perustamis-sopimuksen 73 b artiklan nojalla,

jotta vapaan liikkumisen oikeuden käyttäminen helpottuisi, kansallisia säädöksiä olisi mukautettava, siten että lyhyeksi ajaksi toiseen jäsenvaltioon työskentelemään lähetetyt työntekijät voisivat edelleen suorittaa maksuja lähtöjäsenvaltioon perustettuun hyväksytyyn lisäeläkejärjestelmään tai jotta näitä maksuja voitaisiin suorittaa heidän puolestaan,

tämän osalta perustamissopimuksessa ei edellytetä ainoastaan kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kieltämistä vaan myös kaikkien sellaisten kansallisten toimenpiteiden poistamista, jotka ovat omiaan estämään työntekijöitä käyttämästä perustamissopimuksessa taattuja ja Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössään tulkitsemia perusvapauksia tai tekemään näiden vapauksien käytöstä vähemmän houkuttelevampaa,

direktiivin soveltamisala rajoittuu lähetettyihin työntekijöihin, eikä sillä ole vaikutusta tarpeeseen löytää sovelias ratkaisu laajempaan ongelmaan, joka koskee lisäeläkkeiden verotusta yhteisössä,

²¹ EYVL N:o C 236, 2.8.1997, s. 3.

²² EYVL N:o L 245, 26.8.1992, s. 49.

vapaan liikkuvuuden oikeutta käyttävien työntekijöiden tulisi saada asianmukaista tietoa lisäeläkejärjestelmiä hallinnoivilta tahoilta etenkin käytettävissä olevista mahdollisuuksista ja vaihtoehtoista,

tämä direktiivi ei rajoita perustamissopimuksen yhtenäismarkkinoita koskevien sääntöjen tai kilpailusääntöjen soveltamista lisäeläkejärjestelmiin,

täydentävien sosiaaliturvajärjestelmien moninaisuuden vuoksi yhteisön olisi vahvistettava ainoastaan tavoitteiden yleiset puitteet, ja jäsenvaltioille jätettäisiin vapaus valita keinot näiden tavoitteiden täyttämiseksi,

näiden tavoitteiden saavuttamiseksi jäsenvaltioiden on mukautettava kansallista lainsäädäntöään, ja direktiivi on näin ollen tarkoituksenmukaisin lainsäädäntöväline, ja

perustamissopimuksen 3 b artiklassa vahvistettujen toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden mukaisesti jäsenvaltiot eivät voi riittävällä tavalla toteuttaa tämän direktiivin tavoitteita, jotka voidaan tämän vuoksi paremmin toteutettavaa yhteisön tasolla; tässä direktiivissä rajoitutaan näiden tavoitteiden toteuttamiseksi tarvittaviin vähimmäistoimenpiteisiin, eikä siinä ylitetä sitä, mikä on tarpeen tämän tarkoituksen saavuttamiseksi,

ON ANTANUT TÄMÄN DIREKTIIVIN:

I LUKU

Tarkoitus ja soveltamisala

1 artikla

Tämän direktiivin tarkoituksena on valvoa, että jäsenvaltiosta toiseen liikkuvien lisäeläkejärjestelmän soveltamisalaan kuuluvien henkilöiden jo saama yksilöllinen oikeus tai sellainen yksilöllinen oikeus jota hän on parhaillaan saamassa, turvataan tarkoituksenmukaisesti. Tämä turvaaminen koskee erityisesti sekä vapaaehtoisten että pakollisten lisäeläkejärjestelmien mukaisten eläkeoikeuksien säilyttämistä lukuun ottamatta niitä järjestelmiä, jotka kuuluvat jo asetuksen (ETY) N:o 1408/71 soveltamisalaan.

2 artikla

Tätä direktiiviä sovelletaan niihin lisäeläkejärjestelmään kuuluviin henkilöihin, jotka ovat saaneet tai ovat parhaillaan saamassa eläkeoikeudet yhdessä tai useammassa jäsenvaltiossa sekä heidän perheenjäseniinsä ja jälkeenjääneisiinsä.

II LUKU

Määritelmät

3 artikla

Tässä direktiivissä:

- a) ‘lisäeläkkeellä’ tarkoitetaan työkyvyttömyys-, vanhuus- ja perhe-etuuksia, joiden tarkoituksena on täydentää tai korvata lakisääteisiin sosiaaliturvajärjestelmiin perustuvat vastaavat etuudet,
- b) ‘lisäeläkejärjestelmällä’ tarkoitetaan kaikkia työeläkejärjestelmiä sekä tarkoituksetta vastaavia kollektiivisia järjestelyjä, joita ovat esimerkiksi ryhmävakuutus sopimukset, alakohtaiset jakojärjestelmät, rahastoivat järjestelmät tai yritysten taseeseen varauksina merkityt eläkelupaukset, jotka on tarkoitettu lisäeläkkeeksi palkatuille työntekijöille tai itsenäisille ammatinharjoittajille,
- c) ‘hyväksytyllä lisäeläkejärjestelmällä’ tarkoitetaan lisäeläkejärjestelmää, johon sisältyvä lisäeläketurva täyttää siinä jäsenvaltiossa, jossa järjestelmä on perustettu, ne edellytykset, jotka tässä valtiossa on asetettu erityisten verohelpotusten myöntämiseksi,
- d) ‘eläkeoikeuksilla’ tarkoitetaan kaikkia etuuksia, joihin järjestelmään kuuluva henkilö on oikeutettu lisäeläkejärjestelmän perusteella,
- e) ‘saavutetuilla eläkeoikeuksilla’ tarkoitetaan oikeuksia etuuksiin, jotka saadaan, kun etenkin odotusaikaan liittyvät lisäeläkejärjestelmien säännöissä edellytetyt vähimmäisedellytykset täyttyvät; ‘odotusajalla’ tarkoitetaan ajanjaksoa, joka otetaan huomioon päätettäessä hyväksymisestä lisäeläkejärjestelmään ja sen mukaisten oikeuksien saamisesta,
- f) ‘työntekijällä’ tarkoitetaan palkattua työntekijää tai itsenäistä ammatinharjoittajaa,
- g) ‘lähetetyllä työntekijällä’ tarkoitetaan henkilöä, joka on lähetetty työskentelemään toiseen jäsenvaltioon ja joka asetuksen (EY) N:o 1408/71 II osaston mukaisesti kuuluu edelleen lähtöjäsenvaltion lainsäädännön soveltamisalaan; ‘lähetetyn työntekijän työskentelyä’ tulkitaan tämän mukaisesti.
- h) ‘lähtöjäsenvaltiolla’ tarkoitetaan jäsenvaltiota, jossa työntekijä työskenteli välittömästi ennen lähettämistään toiseen jäsenvaltioon ja jossa lisäeläkejärjestelmä, johon hän kuuluu, on perustettu,
- i) ‘vastaanottavalla jäsenvaltiolla’ tarkoitetaan jäsenvaltiota, johon työntekijä on lähetetty työskentelemään.

III LUKU

Toimenpiteet Euroopan unionin alueella liikkuvien työntekijöiden lisäeläkeoikeuksien suojaamiseksi

4 artikla

Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet, jotta lisäeläkejärjestelmän soveltamisalaan kuuluvat työntekijät voivat säilyttää saavuttamansa eläkeoikeudet liikkeessaan jäsenvaltiosta toiseen. Tässä tarkoituksessa jäsenvaltioiden on varmistettava, että jo saavutettujen eläkeoikeuksien täysi säilyminen taataan niille, joiden osalta ei enää makseta maksuja lisäeläkejärjestelmään sen vuoksi että he ovat muuttaneet jäsenvaltiosta toiseen, ainakin samassa laajuudessa kuin niille, joiden osalta ei enää makseta maksuja mutta jotka asuvat edelleen kyseisessä jäsenvaltiossa. Tätä artiklaa sovelletaan myös näiden henkilöiden perheenjäseniin ja jälkeenjääneisiin.

5 artikla

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että lisäeläkejärjestelmistä maksetaan järjestelmän soveltamisalaan kuuluville henkilöille samoin kuin heidän perheenjäsenilleen ja jälkeenjääneilleen kokonaisuudessaan kaikki ne etuudet, jotka heille näiden järjestelmien mukaan kuuluvat.

6 artikla

1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet, jotta lähetetty työntekijä, joka kuuluu lähtöjäsenvaltiossa perustettuun lisäeläkejärjestelmään työskennellessään vastaanottavassa jäsenvaltiossa, voisi suorittaa maksuja tai jotta hänen puolestaan voitaisiin suorittaa maksuja kyseiseen lisäeläkejärjestelmään.
2. Kun maksuja suoritetaan 1 kohdan mukaisesti edelleen lähtöjäsenvaltion lisäeläkejärjestelmään, vastaanottavan jäsenvaltion on tunnustettava näiden maksujen vastaavan vastaanottavan jäsenvaltion lisäeläkejärjestelmään suoritettavia maksuja.

7 artikla

Kun maksuja suoritetaan 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti edelleen hyväksytyyn lisäeläkejärjestelmään, vastaanottavan jäsenvaltion on, oman verotusoikeutensa rajoissa, kohdeltava tällaisia maksuja samalla tavalla kuin vastaanottavassa jäsenvaltiossa perustettuun ja hyväksytyyn, vastaavaan lisäeläkejärjestelmään suoritettuja maksuja.

8 artikla

Jäsenvaltioiden on toteutettava toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että lisäeläkejärjestelmiä hallinnoivat tahot tiedottavat asianmukaisesti järjestelmiin kuuluville henkilöille heidän eläkeoikeuksistaan ja mahdollisuuksista, joita heillä on järjestelmän perusteella heidän liikkeessaan jäsenvaltiosta toiseen.

IV LUKU

Loppusäännökset

9 artikla

Jäsenvaltiot voivat säätää, että 6 artiklan säännöksiä sovelletaan ainoastaan tämän direktiivin voimaantulopäivänä tai sen jälkeen alkaneisiin lähetettyjen työntekijöiden työskentelyjaksoihin.

10 artikla

Jäsenvaltioiden on kansallisissa oikeusjärjestelmissään toteutettava tarvittavat toimenpiteet, jotta jokainen, joka katsoo joutuneensa loukatuksi sen vuoksi, että tämän direktiivin säännöksiä ei ole sovellettu, voi esittää vaatimuksensa tuomioistuimessa saatettuaan mahdollisesti ensin asian muun toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi.

11 artikla

Jäsenvaltioiden on säädettävä seuraamusjärjestelmästä, jota sovelletaan tämän direktiivin nojalla annettujen kansallisten säännösten rikkomiseen, ja toteutettava seuraamusten täytäntöönpanon varmistamiseksi kaikki tarvittavat toimenpiteet. Säädettyjen seuraamusten on oltava tehokkaita, suhteutettuja ja varoittavia. Jäsenvaltioiden on annettava tiedoksi asiaa koskevat säännökset komissiolle viimeistään 18 kuukauden kuluessa tämän direktiivin voimaantulosta ja kaikki niiden myöhemmät muutokset mahdollisimman pian.

12 artikla

1. Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 18 kuukauden kuluessa sen voimaantulosta, tai niiden on varmistauduttava viimeistään tähän päivämäärään mennessä siitä, että työmarkkinaosapuolet toteuttavat vaadittavat säännökset sopimusteitse. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet, joiden avulla ne voivat kaikissa tilanteissa taata tässä direktiivissä edellytettyjen tulosten saavuttamisen. Niiden on viipymättä ilmoitettava asiasta komissiolle.

Näissä jäsenvaltioiden antamissa säännöksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne virallisesti julkaistaan. Jäsenvaltioiden on vahvistettava menettely, jonka mukaisesti viittaukset tehdään.

Jäsenvaltioiden on lisäksi ilmoitettava komissiolle ne kansalliset viranomaiset, joihin voidaan ottaa yhteyttä, kun on kyse tämän direktiivin soveltamisesta.

2. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava tässä direktiivissä tarkoitetuista kysymyksistä antamansa kansalliset säännökset kirjallisina komissiolle viimeistään kahden vuoden kuluttua tämän direktiivin voimaantulosta.

Jäsenvaltioiden on toimitettava mainittuun päivään mennessä vastaavuustaulukko, jossa esitetään sekä jo voimassa olevat että tämän direktiivin säännösten noudattamiseksi annetut kansalliset säännökset ja määräykset.

3. Jäsenvaltioiden toimittamien tietojen perusteella komissio laatii Euroopan parlamentille, neuvostolle, sekä talous- ja sosiaalikomitealle annettavan kertomuksen kuuden vuoden kuluessa tämän direktiivin voimaantulosta.

Kertomuksessa käsitellään direktiivin soveltamista ja tarvittaessa siinä ehdotetaan tarpeellisiksi osoittautuneita muutoksia.

13 artikla

Tämä direktiivi tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä*.

14 artikla

Tämä direktiivi on osoitettu kaikille jäsenvaltioille.

Tehty Brysselissä

Neuvoston puolesta

puheenjohtaja

VAIKUTUSTEN ARVIOINTILOMAKE
EHDOTUKSEN VAIKUTUKSET YRITYKSIIN JA ERITYISESTI
PIENIIN JA KESKISUURIIN YRITYKSIIN (PK-YRITYKSIIN)

Ehdotuksen nimike: Ehdotus neuvoston direktiiviksi Euroopan unionin alueella liikkuvien työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien lisäeläkeoikeuksien suojelemiseksi.

Asiakirjan viitenumero: 97003

1. Kun otetaan huomioon toissijaisuusperiaate, miksi yhteisön lainsäädäntö on tarpeen tällä alalla ja mitkä ovat sen tärkeimmät tavoitteet?

Ehdotettu direktiivi on tarpeen henkilöiden vapaan liikkuvuuden tehostamiseksi. Se antaa työntekijöille mahdollisuuden säilyttää lisäeläkeoikeutensa ja tekee nykyistä houkuttelevammaksi käyttää oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen.

Vaiikutukset yrityksiin

2. Ketä ehdotus koskee?

Ehdotus vaikuttaa kaikkiin lisäeläkejärjestelmien kanssa tekemisissä oleviin yrityksiin, ennen muuta vakuutusyhtiöihin, eläkerahastoihin, eri tyyppisiin eläkekassoihin, keskinäisiin järjestelmiin, keskinäisiin vakuutusyhdistyksiin ja vakuutuslaitoksiin.

Koska yrityksen kokoa ei oteta tässä yhteydessä huomioon, vaikutukset ulottunevat myös pieniin ja keskisuuriin yrityksiin, joiden lukumäärän tosin arvellaan jäävän varsin rajalliseksi. Useimmat niistä työntekijöistä, joita asia koskee, työskentelevät suurissa yrityksissä.

Niiden yritysten määrä, joihin ehdotus vaikuttaa, vaihtelee suuresti jäsenvaltioittain, koska Euroopan unionin valtioissa on käytössä toisistaan merkittävästi eroavia lisäeläkejärjestelmiä. Ehdotuksella on erityistä vaikutusta esimerkiksi Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Alankomaissa ja Saksassa.

3. Mitä yritysten on tehtävä noudattaakseen ehdotusta?

Direktiivi on suunnattu jäsenvaltioille. Jäsenvaltioiden toimenpiteet tietenkin vaikuttavat lisäeläkejärjestelmiä hallinnoiviin tahoihin, koska niiden on noudatettava kaikkia niitä kansallisia säädöksiä, joilla direktiivi saatetaan voimaan.

On tehtävä ero niiden säännösten välillä, jotka velvoittavat jäsenvaltiot ryhtymään toimenpiteisiin (4, 5, 6, 7 ja 8 artikkelit) ja niiden, jotka kehottavat jäsenvaltioita toimenpiteisiin tai suosittelvat niitä jäsenvaltioille (7 ja 1 artikkelit). Viimeksi mainituissa tapauksissa yritykset joutuvat nimittäin ryhtymään erityisiin toimenpiteisiin vain, jos

jäsenvaltiot päättävät parantaa tilannetta tai silloin, kun jäsenvaltiot ovat yksin asiasta vastuussa (7 artikla).

Kyseisen eron pohjalta on tarpeen esitellä direktiivin keskeisiä osa-alueita. Eläkeoikeudet vaihtelevat jäsenvaltiosta toiseen, ja eräissä jäsenvaltioissa ja siten myös niissä toimivissa lisäläkejärjestelmiä hallinnoivissa yrityksissä noudatetaankin direktiiviä jo nykyisin joiltain osin. Toisin sanoen direktiivin säännösten edellyttämät muutokset eri jäsenvaltioiden lisäläkejärjestelmissä poikkeavat toisistaan.

Tämän perusteella on mahdollista eritellä viisi keskeistä osa-aluetta:

- 1) saavutettujen oikeuksien säilyminen (4 artikla)
- 2) etuuksien maksu toisessa jäsenvaltiossa (5 artikla)
- 3) kuuluminen edelleen lähtöjäsenvaltion järjestelmään (6 artikla)
- 4) verotus (7 artikla)
- 5) oikeus tiedonsaantiin (8 artikla).

1. Saavutettujen oikeuksien säilyminen

Eläkerahastojen on huolehdittava siitä, että jokaiselle jäsenelle taataan hänen saavutettujen oikeuksiensa säilyminen, kun hänen jäsenyytensä eläkerahastossa päättyy hänen siirtyessään toiseen työpaikkaan tai muihin tehtäviin toisessa jäsenvaltiossa. Oikeuksien säilyminen tulee taata ainakin samalla tavoin kuin niille työntekijöille, jotka vaihtavat työpaikkaa tai työtehtäviä samassa jäsenvaltiossa. Jäsenvaltioissa näyttäisi jo säädetyn saavutettujen oikeuksien säilymisestä useimmissa tapauksissa ja vain muutamain poikkeuksin.

Lisäksi niissä järjestelmissä, joissa etuuksien arvo on ennalta määrätty, yritysten tulee tarkistaa oikeuksien taso ajoittain, jotta vältetään niiden rahallisen arvon aleneminen. Kuitenkin entisten jäsenien saavuttamat etuudet on sidottu indeksiin nykyisin vain Itävallassa (taseeseen merkityt varaukset ja eläkerahastot), Suomessa (TEL ja rekisteröidyt yksityiset järjestelmät), Irlannissa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Muissa jäsenvaltioissa direktiivi epäilemättä vaatii tiettyjä lainsäädännöllisiä toimenpiteitä.

Lainsäädännölliset toimenpiteet eivät sen sijaan vaikuta tarpeellisilta määrämaksuisten järjestelmien osalta, koska tilanne jäsenmaissa näyttää täyttävän direktiivin asettaman ehdon. Ranskan lisäjärjestelmät AGIRC ja ARRCO käyttävät kuitenkin jakojärjestelmää eivätkä ole etukäteen rahastoivia, jolloin niiden on mahdollista arvioida pysyvät etuudet uudelleen sen mukaisesti, miten aktiivijäsenten keskimääräinen korvaustaso on kehittynyt.

2. Etuuksien maksu toisessa jäsenvaltiossa

Lisäläkejärjestelmiä hallinnoivilla yrityksillä on jo nyt perustamissopimuksen 73 artiklasta ja muista artikloista johtuva velvollisuus taata maasta toiseen siirtyneille nykyisille ja entisille jäsenille kaikkien heille kuuluvien etuuksien maksu täysimääräisinä muissa jäsenvaltioissa. Jo maksettavien etuuksien maksun jatkaminen kuuluu olennaisesti tähän velvollisuuteen.

3. Kuuluminen edelleen lähtöjäsenvaltion järjestelmään

Yritysten on pidettävä työntekijä lähtöjäsenvaltion lisäeläkejärjestelmän jäsenenä, kun väliaikaisuuden ja todennäköisen paluun ehdot täyttyvät. Kyseisellä 6 artiklalla on yritysten kannalta huomattava lainsäädännöllinen merkitys. Sen ansiosta monikansallisten yritysten työntekijöiden on mahdollista kuulua edelleen kollektiiviseen järjestelmään lähtöjäsenvaltiossaan.

4. Verotus

Kyseisellä hyvin joustavalla 7 artiklalla ei ole merkitystä yrityksille, koska se koskee vain veroviranomaisia.

5. Oikeus tiedonsaantiin

8 artiklalla on yritysten kannalta selkeä lainsäädännöllinen merkitys. Lisäeläkejärjestelmistä vastuullisten tahojen, kuten yritysten, on noudatettava niitä avoimuutta koskevia vaatimuksia, jotka jäsenvaltiot ovat velvollisia määrittelemään. Yritysten on sen mukaisesti annettava järjestelmiin kuuluville säännöllisesti täsmällisiä tietoja, jotta he ovat hyvin perillä kaikista asiaan liittyvistä seikoista tehdessään liikkuvuutta koskevia ratkaisuja. Velvoitteesta seuraa, että yritysten on tarpeen tiedostaa järjestelmiin kuuluvien tarpeet ja olla heihin sen mukaisesti tiiviisti yhteydessä sekä kuunnella heidän mielipiteitään asiasta.

Direktiivillä on varsinkin lainsäädännöllistä vaikutusta lisäeläkejärjestelmiä hallinnoiviin yrityksiin. Yrityksille asetetut velvollisuudet eivät yleisesti ottaen edellytä jäsenvaltioilta nykyisten säädösten täydellistä muuttamista, kylläkin joitain muutoksia lainsäädäntöön. Yritysten on puolestaan omaksuttava huomattavasti avoimemmat toimintatavat ja -periaatteet. Tätä vaikutusta kuitenkin lieventää 9 artiklan takautuvuutta rajoittava yleinen säännös.

4. Mitkä ovat ehdotuksen todennäköiset taloudelliset vaikutukset?

(a) työllisyyteen

Direktiivi edistää selvästi työllisyyttä, koska se varmistaa osaltaan työntekijöiden vapaan liikkuvuuden tehokkaan toteutumisen. Palkattujen työntekijöiden kynnys lähteä töihin toiseen jäsenvaltioon madaltuu, ainakin kun mahdollinen lisäeläkeoikeuksien menetys ei enää ole esteenä. Työntekijöiden on siten mahdollista ottaa vastaan työtarjouksia toisista jäsenvaltioista, ja heille tarjoutuu huomattavasti useampia mahdollisuuksia löytää taitojaan täysin vastaavaa työtä. Itsenäisten ammatinharjoittajien on samoin mahdollista asettautua siihen jäsenvaltioon, tai tarkemmin sanoen sille alueelle, jossa heidän tarjoamilleen palveluille näyttäisi olevan kehitysmahdollisuuksia. Työn kysyntä ja tarjonta tasapainottuvat helpommin, mikä parantaa työllisyystilannetta ja epäilemättä edistää Euroopan unionin taloudellista ja sosiaalista koheesiota.

(b) investointeihin ja uusien yritysten perustamiseen

Lisäeläkejärjestelmien rahoitus on järjestetty eri tavalla kussakin jäsenvaltiossa. Rahoitusperusta (rahastoiva järjestelmä, jakojärjestelmä ("pay-as-you-go") tai varausten kertyminen, joka voi tarkoittaa joko varauksina taseeseen merkittyjä ("book reserves") tai eläkesäätiön hallussa olevia varoja) on yleensä määräävin tekijä erityisesti investointien osalta.

Rahastoivaan järjestelmään perustuvaa menetelmää käytetään usein yksityishenkilöiden eläkkeiden kustantamiseksi. Siinä on kyse pääoman hoidosta, jossa sijoitetaan varoja ja saadaan tuottoja. Menetelmä perustuu määriteltyihin maksuihin, ja sitä käyttävät useimmin eläkekassat ja vakuutusyhtiöt. Menetelmä mahdollistaa pääoman huomattavan kertymisen varsinkin niissä jäsenvaltioissa, joissa tämä menetelmä on vallitsevana. Menetelmä edistää pääomien määrän kasvua myös muissa jäsenvaltioissa.

Jakojärjestelmissä varauksia kertyy vain luottotappiovarausten osalta. Ranskan lisäjärjestelmät AGIRC ja ARRCO eivät käytä menetelmää, jossa säilytetyt oikeudet ovat kertyneitä säästöjä, jotka voidaan investoida.

Jakojärjestelmä eroaa rahastoivasta järjestelmästä siinä suhteessa, että se ei salli varojen kertymistä, jotka sitten voitaisiin sijoittaa pääomamarkkinoille. Järjestelmä on kuitenkin tärkeä rahoitusmenetelmä, koska se on yritykselle tasaisesti tuottava oman rahoituksen lähde.

Eläkerahastojen kautta tapahtuva rahoitus käyttää myös rahastoivaa järjestelmää, sillä kertyneet varat palautuvat talouteen, kun ne sijoitetaan arvopapereihin tai pääomamarkkinoille. Sijoituksista saadaan tuottoja, joiden muodostama pääoma on eläkesäätiön omaisuutta, jonka se voi sijoittaa edelleen.

(c) yritysten kilpailukykyyn

Ehdotuksen direktiiviksi ei pitäisi aiheuttaa yrityksille huomattavia taloudellisia seurauksia. Jos uusista kansallisista säädöksistä, joilla direktiivi saatetaan voimaan, aiheutuu yritysten talouden kannalta merkittäviä muutoksia, kustannustekijää on syytä rajoittaa direktiivissä säädetyin menettelyin avulla. Vaikutuksia niistä toimepiteistä, joihin jäsenvaltiot ryhtyvät noudattaakseen ehdotetun direktiivin säännöksiä, on odotettavissa muilla alueilla, kuten esimerkiksi lainsäädännössä ja erityisesti sen vakiintuneen käsityksen suhteen, joka työnantajilla, hallintovirkailijoilla ja veroviranomaisilla on työssälönsä aikana toiseen valtioon muuttavan työntekijän ongelmista.

Työntekijöiden liikkuvuuden toteutuminen käytännössä hyödyttää varmasti yrityksiä ja lisää niiden tuottavuutta, koska se edistää työmarkkinoiden joustavuutta ja ammattitaidon ja kokemuksen leviämistä Euroopassa.

Lisäksi lisäeläkeoikeuksien säilyminen vaikuttaa ilman muuta henkilökunnan motivaatioon.

5. Sisältyykö ehdotukseen toimenpiteitä, joissa otetaan huomioon pienten ja keskisuurten yritysten erityistarpeet (rajoitetummat tai eri vaatimukset tms.)?

Ehdotuksessa direktiiviksi ei oteta huomioon yritysten kokoeroja, joten siihen ei sisälly erityisiä pk-yrityksille suunnattuja toimenpiteitä. Koska harvalla pk-yrityksellä on kuitenkin käytössä lisäeläkejärjestelmiä, ehdotus vaikuttaa niihin vain vähän.

Kuuleminen

6. Luetelkaa järjestöt, joita on kuultu ehdotuksen osalta, ja esittäkää niiden näkemykset pääpiirteissään.

Komissio on kuullut jäsenvaltioita, työmarkkinaosapuolia ja lisäeläkejärjestelmien edustajia.

Jäsenvaltiot olivat yleisesti ottaen ehdotuksen kannalla, koska se seurasi vapaata liikkuvuutta käsitelleen, Simone Veilin johtaman korkean tason paneelin näkemyksiä ja Euroopan yhteisön perustamissopimuksen pääperiaatteita.

Työmarkkinaosapuolista EAL oli vahvasti esityksen kannalla ja katsoi, että sen tuli olla ensimmäinen askel poistettaessa vapaan liikkuvuuden esteitä.

CEC (Euroopan ammatti- ja johtavien työntekijöiden neuvosto) oli myös ehdotuksen kannalla, mutta olisi suonut sen menevän pidemmälle. CEC korosti myös pitkien odotuskausien muodostamaa ongelmaa, jota on käsitelty komission 10. kesäkuuta 1997 julkaisemassa vihreässä kirjassa 'Lisäeläkkeet yhtenäismarkkinoilla'²³.

Eurocadres oli täysin ehdotusluonnoksen kannalla, kun taas UNICE piti yleistä lähestymistapaa hyvänä, mutta esitti joitain varauksia useiden säännösten sanamuodon suhteen. Eurooppa ja yritykset -yhdistys oli täysin komission ehdotuksen kannalla. Monet näiden järjestöjen huomautuksista on otettu huomioon tässä luonnoksessa. Esimerkiksi 11 artiklan mukaan työmarkkinaosapuolet voivat sopia yhteistyössä direktiivin noudattamiseksi tarvittavien järjestelyjen toteuttamisesta. CEC ja UNICE esittivät erillisen toivomuksen siitä, että ehdotuksessa käsiteltäisiin myös verotukseen liittyviä seikkoja. Nämä seikat on otettu huomioon 7 artiklassa.

Lisäeläkejärjestelmien edustajat (EFRP) antoivat täyden tukensa lähestymistavalle, jossa otetaan huomioon korkean tason paneelin päätelmät.

²³ - Vihreä kirja lisäeläkkeistä yhtenäismarkkinoilla. 10. kesäkuuta 1997, KOM(97) 283.

ISSN 1024-4492

KOM(97) 486 lopullinen

ASIAKIRJAT

FI

05 10 09 06

Luettelonumero : CB-CO-97-524-FI-C

ISBN 92-78-25790-7

Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto

L-2985 Luxemburg